

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 605-624.

Geliş Tarihi-Received: 26.03.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 14.04.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1459300

Türk Savunma Sanayii Tarafından Üretilen/Modernizasyonu Yapılan Araçlara Verilen Adların Adbilimsel İncelemesi*

*Onomastic Study of Names Given to Vehicles Produced/Modernized by the
Turkish Defense Industry*

Meltem SARGIN**

Öz

İnsan, kendisi ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki içinde bulunduğu nesnelere ad verme gereksinimi duymaktadır. Verilen bu adların sözcüksel ve anlamsal yapılarına göre sınıflandırılması (Leksik-Semantik sınıflandırma) adbilimin çalışma alanı içerisinde yer almaktadır. Adbilimsel alanyazında yapılan incelemelerde, bu çalışmaların daha çok kişi adları ve yer adları ulamalarında yapıldığı görülmüştür. Alana katkı sağlamak amacıyla, farklı adbilim kollarında da çalışmaların yapılmasının gerektiği düşüncesi ile bu çalışmada adbilimin alt kolu olan araçadbilim (poreyonimi) kapsamında; kamu ve özel sektörün girişimleriyle üretilen/modernizasyonu yapılan ve Türk Savunma Sanayii Ürün Kataloğunda yer alan kara, deniz ve hava araçlarına verilen araçadlarının (poreyonim) leksik-semantik sınıflandırması yapılmış ve bu araçlara verilen adlar ile araçların özellikleri arasındaki kavramsal ilişkilerin varlığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu sayede kamu ve özel sektörün ürettikleri araçlara ad vermedeki eğilimleri tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, araçadlarının adbilimsel anlamlarının; güç, dayanıklılık, kahramanlık, sertlik, zorluk, mücadele gibi kavram alanlarına gönderimde buldukları ve cinsiyet bağlamında daha çok erkeğe gönderimde bulunan kavramların öncelendiği görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Adbilim, Leksik-Semantik sınıflandırma, araçadbilim, eğretileme.

Abstract

Human beings need to name the objects with which they are in direct or indirect relationship. The classification of these names according to their lexical and semantic structures (Lexical-Semantic classification) is within the field of study of onomastics. A review of the onomastic literature reveals that these studies are mostly conducted on the categories of person names and place names. With the idea that studies should be conducted in different branches of onomastics in order to contribute to the field, in this study within the scope of vehicle nomenclature, which is a sub-branch of onomastics, Lexical-Semantic classification of vehicle names given to land, sea and air vehicles produced/modernized by public and private sector

* Bütüncenin elde edildiği Türk Savunma Sanayi kataloğundan beni haberdar eden ve ulaşmamı sağlayan Kd. Bçvş. Volkan Kader SAVAŞ'a teşekkürlerimi iletirim.

** Dr. Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü, e-posta: meltem.sargin@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1298-4142.

initiatives and included in the Turkish Defense Industry Product Catalogue was made and the existence of conceptual relationships between the names given to the vehicles and the characteristics of these vehicles was tried to be revealed. In this way, the tendencies of the public and private sectors in naming the vehicles they produce were identified. According to the findings, it has been observed that the nominal meanings of vehicle names refer to concept areas such as strength, durability, heroism, hardness, difficulty, struggle, and the concepts that refer to men are prioritized in the context of genderism.

Keywords: Onomastics, Lexical-Semantic classification, vehicle nomenclature, metaphor.

Giriş

Dünya tarihinin geçmişine baktığımızda insan türünün gerek ilkel gerekse modern dönemlerinde, tıpkı pek çok hayvan türü gibi yalnız değil, gruplar halinde yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir. “Sosyal bir varlık olan insan başkalarıyla zihninin içinde olup bitenlere (gördükleri, inandıkları, bildikleri, hissettikleri, yapmak istedikleri ya da şu anda yapıyor olduğu şeylere) ilişkin olarak bilgi paylaşmak isteğini taşımaktadır “ (Driven ve Verspoor, 2004, s. 1). Bu paylaşım göstergelerden oluşan bir dizge olan dil aracılığıyla sağlanmaktadır. İnsana özgü bir özellik olan dilin temel amacı karşılıklı ileti alışverişiyle iletişimi sağlamaktır. Dil dizgesinin en önemli öğelerinden biri, belki de en önemlisi, sözcük dağarcığıdır. Sözcükler, yaşam içerisinde etrafımızda yer alan çeşitli somut ve soyut olguların göstergeleridir (Ungerer ve Schmid, 2006, s. 7). İnsanoğlu, insanlığın ilk dönemlerinden itibaren gerek yaşadığı çevrede, doğada kendiliğinden bulunan gerekse kendi icat ettiği her şeye bir ad verme gereksinimini duymuştur. Bu, bir bakıma, bir çeşit çevreyi anlamlandırma ve onunla başa çıkma yöntemidir.

Dilin ilk ortaya çıkışı ile nesnelere verilen adlar onların temel anlamlarını oluşturmuşlardır. Ancak insan zaman içerisinde ortaya çıkan yeni durumlara karşı bu durumları ifade etmek ya da onları tanımlamak için yeni sözcükleri üreterek dilin söz varlığına katmaktadır. Bazen de dilin söz varlığında bulunan sözcüklerin temel anlamları dışında, temel anlamın bir yönüyle ilişkili veya biçimsel ya da sessel olarak aynı olup aralarında herhangi bir ilişki olmayan iki varlığın da aynı adla adlandırıldığı görülmektedir. Adlandırmanın genellikle insanın fiziksel çevresinden (gece-gündüz, güneş, ay, yeryüzü şekilleri, vb.), kendisi ya da çevresinde gördüğü diğer canlı varlıkların biyolojik özelliklerinden (baş, gövde, kollar ve bacaklar, kanat, boynuz, vb.) esinlenerek yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ad vermenin evrensel bir olgu olmasının yanı sıra kültüre özgü özellikler taşıdığı da görülmektedir. Türk kültüründe de ad vermeye, özellikle kişi adlarının seçimine büyük önem verilmekte, adlar genellikle din, doğa, coğrafya, tarih ve manevi değerler gibi unsurlara dayalı olarak seçilmektedir (Örnek, 1975). Kişi adları dışındaki diğer adlandırmalarda da benzer temalar esas alınmakta, ayrıca adların manevi değerlere, ahlaka aykırı incitici, rahatsız edici özellikler taşımamasına dikkat edilmektedir.

Bu çalışmanın konusunu da askeri araç adları oluşturmaktadır. Gelişen bilgi ve teknolojiyle birlikte ülkemizin jeopolitik konumu dikkate alınarak Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlatılan Türk Savunma Sanayii atılımları bugün de devam etmekte ve son yıllarda kamu ve özel sektörün girişimleriyle birçok millî harp silah ve araç-gereci üretilmekte ve modernizasyonu yapılmaktadır. Çalışmamızın amacı, üretilen/modernizasyonu yapılan bu silah ve araç-gereçlere verilen adların nasıl oluşturulduğunu, verilen adların temel anlamları ya da konuşma dilindeki anlamlarıyla bu silah ve araç-gereçlerin özellikleri, kabiliyetleri veya görünüşleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

Kuramsal Çerçeve

Ad terimi, “Doğadaki canlı ve cansız varlıkları, düşünce, duygu, olay ve durumları belirlemeye yarayan, bunları adlandıran dil ögesi olarak tanımlanmaktadır. Göstergesi oldukları tek bir kişi, belirli bir varlık ya da düşünce oluşuna göre özel ad ve aynı türden varlıkları ifade edişlerine göre cins ad olarak ikiye ayrılmaktadır” (Şahin, 2021, s. 11).

Özel ad (onim), objeyi onun içinde bulunduğu diğer nesnelere ayıran ve adın (onim) antroponim, toponim, zoonim, fitonim gibi farklı türlerini ifade eden sözcük veya sözcük birleşimleri olarak tanımlanmakta, cins ad (apelyatif/tür ad) adbilim (onomastik) alanında isim/onoma terimine karşıt anlamda kullanılmaktadır. Örneğin, bir metal türü olarak kullanılan çelik adı cins ad (apelyatif) iken erkek adı olan Çelik özel addir (onim) (Şahin, 2021, s. 12).

Araştırmamızın temelini oluşturan adbilim alanı ise; TDK Güncel Türkçe Sözlüğünde “Dil biliminin adlar, özellikle kişi adları üzerinde duran ve onları köken bilgisi, tarihsel gelişim, dil ve kültür sorunları açısından inceleyen dalı” olarak tanımlanırken, Sakaoğlu (2001) tarafından “Canlıların, nesnelere ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz, algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilimin adıdır.” biçiminde tanımlanmaktadır. İmer, Kocaman ve Özsoy’un Dilbilim Sözlüğüne göre “adbilim (onomastics) 1-Özel adların kökenini ve tarihsel gelişimini inceleyen dal, yer adlarının incelendiği alan yeradı bilimi (toponymy), kişi adlarının incelendiği alan kişiadları bilimi (antroponomy), su adlarının incelendiği alan suadı bilimi (hydronymy), dağ adlarının incelendiği alan dağadı bilimi (horonymy) olarak adlandırılmaktadır. Kültür sorunlarıyla iç içe olan adbilim dalı lehçebilim ile de geçişme halindedir. 2-Dilbilgisinde adsıl (substantive) sayılan öğeleri inceleyen dal; kavramdan hareket edilerek o kavramın dilde nasıl anlatım bulduğu ve anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığını araştıran dal. Sözcükbilim ve anlambilim ile yakından ilgilidir” biçiminde tanımlanmıştır (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011).

Bu noktada tanım gereği adbilimin, sözcükbilim ve anlambilim ile yakın ilişki içinde olduğu görülmektedir. “Sözcükbilim, dilin sözcük varlığını yani sözcüklerini, türetmede görev alan biçimbirimlerini, bileşik sözcük, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz gibi öğelerini incelemeye yönelik, bu öğelerin kökenlerini, oluşumlarını araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini saptamaya çalışan bir dilbilim dalıdır” (Vardar, 2015, s. 3-13).

Anlambilim ise “Dilde anlam boyutunun incelenmesi ile ilgili dilbilim dalı.” (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011) olarak tanımlanırken, Vardar (2015) anlam biliminin tanımına göstergeli de katmıştır. Anlamla birlikte göstergenin gösterilen bölümünü pek çok açıdan ele alan bilim dalı olarak ifade etmiştir.

Dilbilimsel açıdan bakıldığında; “gerçek dünyada var olan durumlara, nesnelere ve varlıklara *gönderge* denir. Gönderge, dil göstergesinin dil dışında gösterdiği her şeydir: soyuttur, somuttur, nesneldir, insandır olaydır, olgudur, niceliktir, durumdur, kanıdır. İnsan aslında göndergeleri adlandırır. Bu adlandırmanın dil-içi oluşumu ise Saussure’ün dil göstergesi olarak ortaya koyduğu iki düzeyde oluşan *gösteren* ve *gösterilen* birlikteliğidir” (Kıran ve Kıran, 2018, s. 154). Gösteren, dil göstergesinin sese ilişkin somut bölümünü oluşturan sesbirimleri bütünüdür. Gösterilen ise gösterenin zihnimizde uyandırdığı düşünce ya da kavramdır. Gönderge ve gösterge algılanabilir. Bir çiçeği görebilir ve koklayabiliriz, /ç.i.ç.e.k/ seslerini duyabiliriz. Buna karşılık, gösterilen, bir kavram yani göndergenin zihindeki yeniden oluşurumdur (Kıran ve Kıran, 2018, s. 155-157).

Anlam “Sözcüklerin veya davranışların zihinde uyandırdığı izlenim” (Hatiboğlu, 1982, s. 13) ya da “Konuşmacının dile getirdiği durumu ve dinleyicinin algıladığı cevabı

ifade eden dil şeklidir” biçiminde tanımlanmaktadır (Bloomfield, 1933, s. 139). *Kavram* ise; nesnelere özelliklerini barındıran zihinsel soyutlamalardır. Hayalimizde bir nesneyi canlandırdığımızda (örneğin ağaç) beynimiz o nesne ile ilgili özellikleri bir araya getirir. Zihnimizde canlanan bu özellikler o nesneyi ifade eden soyutlamalardır. Bunlara nesnel özellikler de denebilir. Bu nesnel özellikler bir araya getirildiğinde kavram oluşturur (Karaman, 2017, s. 82). Kısacası, kavram nesnenin zihinsel tasarımı, zihinsel soyutlaması iken, anlam sözcüklerin zihinsel tasarımıdır.

“Anlambilim, geçmişten beri sözcükten yola çıkarak anlama yönelirken, adbilim kavramlardan yola çıkarak bu kavramların değişik dillerdeki adlandırılış biçimini inceleyen alanlar olduklarından, temelde her ikisi de sözvarlığını işleyen dilbilim dallarıdır” (Vardar, 2015, s. 3-14).

Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim* kitabının 3’üncü cildinde adbilimi geniş ölçüde ele almıştır. Aksan, adbilimin sözcükbilim ve anlambilim ile çok sıkı ilişki içinde olduğunu belirterek, adbilim çalışmalarının bu iki alanda yoğunlaşarak tek bir alan olarak birleştirilebileceğini belirtmektedir. Aksan adbilimi dar anlamda Özel Adlar Alanı, geniş anlamda ise Tür Adları Alanı olarak iki kategoriye ayırmaktadır. Bunlardan Özel Adlar Alanını ayrıca her biri ayrı bir inceleme ve araştırma alanı olacak biçimde 1. Yer Adları Bilimi, 2. Coğrafya Adları Bilimi, 3. Kişi Adları Bilimi olarak sınıflandırmaktadır (Aksan, 2015, s. 91).

Özcan Başkan tarafından 1970 yılında yayımlanan “Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme” isimli çalışmada da bir sınıflandırma örneği önerilmiştir. Toponimler (yeradları) üzerine yapılan çalışmada yeradları; *tabiata ve fiziksel koşullara dayanan adlar* ile *insanlara ve topluluklara dayanan adlar* olmak üzere iki ana ulamda değerlendirilmiştir. Bu iki ana ulam da kendi içinde aşağıda belirtilen alt ulamlara ayrılmıştır (Başkan, 1970, s. 241-247):

1. Tabiata ve Fiziksel Koşullara Dayanan Adlar

1.1. Çevreyle ilgili adlar (doğrultular, coğrafya adları, madenler, değerli taşlar, mevsimler, günler, sayılar, renkler)

1.2. Bitkilerle ilgili adlar (ağaçlar, meyveler, sebzeler, tahıllar, çiçekler, bitki parçaları)

1.3. Hayvanlarla ilgili adlar

2. İnsanlara ve Topluluklara Dayanan Adlar

2.1. Kişilerin fiziksel yaşayışı ile ilgili adlar (yiyecekler, içecekler, eşya konacak kaplar, kesici aletler, savaş ile ilgili adlar, koşum takımı, kumaş maddeleri, yapı kısımları)

2.2. Kişilerin duygusal yaşayışı ile ilgili adlar (duyular, aile bireyleri, dinle ilgili adlar)

2.3. Kişilerin kendi varlıkları ile ilgili adlar (vücut kısımları, rütbelere ve mevkiler, insanı ilgilendiren sıfatlar, meslekler, insan adları) biçiminde yapılmıştır.”

Bu konudaki bir diğer sınıflandırma ise Şahin’in *Adbilim* başlıklı kitabında aşağıdaki biçimde sunulmaktadır (2021, s. 29-91):

Ad ve Adbilim Kolları

1. Anemonim (rüzgaradı); Anemonimi (rüzgaradbilim),	10. Kozmonim (uzayadı); Kozmonimi (uzayadbilim)
2. Antroponim (kişiadı); Antroponimi (kişiadbilim)	11. Mitonim (mitadı); Mitonimi (mitadbilim)
3. Astronim (yıldızadı); Astronimi (yıldızadbilim)	12. Poreyonim (araçadı); Poreyonimi (araçadbilim)
4. Dökümantonim (belgeadı); Dökümantonimi (belgeadbilim)	13. Pragmatonim (ürünadı); Pragmatonimi (ürünadbilim)
5. Ergonim (örgütadı); Ergonimi (örgütadbilim)	14. Planetonim (gökadı); Planetonimi (gökadbilim)
6. Etnonim (kökadı); Etnonimi (kökadbilim)	15. Toponim (yeradı); Toponimi (yeradbilim)
7. Fitonim (bitkiadı); Fitonimi (bitkiadbilim)	16. Urbonim (kentlikadı); Urbonimi (kentlikadbilim)
8. Hrematonim (eseradı); Hrematonimi (eseradbilim)	17. Zoonim (hayvanadı); Zoonimi (hayvanadbilim)
9. Hrononim (zamanadı); Hrononimi (zamanadbilim)	

“Aksan’ın “geniş anlamda adbilim” olarak nitelenebileceğini belirttiği “Tür Adları Alanı” ise dilbilgisinde tür adı sayılan ögelere dayanarak kavramların hangi yoldan, hangi biçimde dile getirildiğini, gerçek dünyadaki varlıkların, soyut ve somut her türlü nesnenin dilde nasıl anlatım bulduğunu inceler. Bu yönüyle anlambilimle yakın ilişki içinde bulunan bu alan, anlambilimin aksine, sözcükten değil, kavramdan yola çıkar” (Aksan, 2015, s. 125).

Berke Vardar “geniş anlamda adbilim çalışmalarının bir dilin kavramlar dünyasına ışık tutmayı, adlandırma yollarının belirlenmesini sağlamayı, birçok bilim insanınca anlam değişmesi olarak nitelenen bazı olayların aslında bir ad değişmesi olduğunu ortaya koymaya çalıştığını” ifade etmektedir. Bu çalışmalarda “insan zihnindeki göndergelerin yani nesnelerin iz düşümü olan kavram şemalarının ortaya konulmasının yanı sıra çeşitli kavramların anlatımında, başka dillerde ortaya çıkan birbirine koşut tutumları, anlatım bakımından başka diğer dillerde görülen eşlikleri de ortaya çıkarma olanağı sağlamaktadır (Vardar, 2015, s. 3-125).

Vardar (2015) yukarıda bahsi geçen adbilim çalışmalarının temelinde yatan amaçların, anlam değişmesi yerine ad değişmesi olduğunu belirtmiştir. “Anlam değişmesi; sözcüğün temel anlamı olarak tanımlanan, başlangıçta bir dilin doğuşunda, yeni bir kavramın adlandırılmasında, bir göstergenin ilk defa kullanılmasında bir nesneye, bir eyleme, bir olay ya da bir duyguya karşılık gelen anlamdır. Buna göre, zaman içerisinde bir sözcük o kavramdan az çok uzaklaşabilir ya da yeni bir kavramı yansıtabilir. Örneğin; 8. yy. metinlerinde geçen “sakınmak” eylemi biçimsel olarak hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelse de gösterge olarak 8. yy.da “düşünmek”, “üzerinde durmak”, “yaslanmak”, “kederlenmek”, kavramlarını ifade ederken, günümüzde “esirgemek”, “korumak” gibi anlamlara gelmektedir. Bir diğer anlam değişmesine ilişkin örnekte de Tonyukuk Yazıtında “ince, dayanıksız” anlamına gelen “yuqa” sözcüğü bugün sessel değişime uğrayarak hâlâ kullanılmakta ve “ince açılmış hamur” anlamına gelmektedir.

Birinci örnekteki “sakınmak” eylemi zaman içinde aralarında herhangi bir kavram ilişkisi olmayan yani iki farklı kavrama karşılık gelen eşadlı bir sözcük olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak ikinci örnekteki “yuqa/yufka” sözcüğü temel anlamının yanı sıra edindiği başka bir anlamı yansıttığı yeni bir kavramla ortaya çıkmaktadır. Her dilde, sözcüklerin birden çok anlamı yansıttığı, çokanlamlı olduğu görülmektedir. Karaman (2017) “Bir terimin (sözcük) anlamsal açıdan birbirine yakın iki veya ikiden fazla kavramı temsil ediyorsa çokanlamlılığın söz konusu olduğunu, çokanlamlılığın ortaya çıkış nedeninin iki veya ikiden fazla farklı kavramın anlamsal ve dolayısıyla kökensel olarak bağıntı göstermesinden ileri geldiğini” belirtmektedir. *Yan anlam* olarak tanımlanan bu durumun kazanılışında çeşitli etkenler bulunmakta ve bunların başında aktarmalar gelmektedir. “Aktarma” bir dilbilim kavramı olmasının yanı sıra eskiden beri söz sanatı sayılan birtakım anlam olaylarıdır ve en yaygın kullanılanı *eğretilmedir*. Eğretilme, sözcüğün dile getirdiği kavram (gösteren) ve onun gösterileniyle bir başka kavram arasında çoğu kez benzetme yoluyla bir ilişki kurarak sözcüğü o kavrama aktarma olayıdır (Karaman, 2017, s. 116). Lobner de eğretilmeyi “kaynak alandaki kavramların, düşüncelerin, modellerin, resimlerin bir başka alandaki, yani hedef alandaki nesnelere tanımlamak için ödünçlenmesi” olarak tanımlamaktadır (2002, s. 50).

Adbilim çalışmalarında, yukarıda kuramsal çerçevesi çizilmeye çalışılan *kavram, anlam, temel anlam, yan anlam, görev anlamı* çerçevesinde yapılan “Leksik-Semantik Sınıflandırmada” dikkate alınması gereken iki önemli noktanın olduğu belirtilmekte, birinci olarak sınıflandırmaların genellikle adların türünü belirten sözcüklerden önce geldiği ve tamlayan sözcük esasında yapıldığı (Ör. *Altay Tankı, Atak Helikopteri* vb.), ikincisinin ise nesne adlarının aslında başka bir ad türünden *adlaşma* yoluyla yine adbilim alanında incelenen ad türlerinden ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Leksik-Semantik incelemeye ilişkin sınıflandırmada en baştan bu isim türlerinin dikkate alınması ve sınıflandırmanın bu çerçevede yapılmasının gerektiği vurgulanmaktadır. “Bu durumda ortaya çıkacak anlam *etinom* (adın doğru kabul edilen ilk şekli ve ilk anlamı) değil, *adbilimcil anlam* (adın konuşma dilinde ifade ettiği anlam, yani sözcüğün görev anlamı) olacaktır” (Şahin, 2021, s. 110). Bu bilgiler ışığında incelememizin konusu olan araçadları da *temel anlamdan ziyade adın konuşma dilinde ifade ettiği anlam, yani sözcüğün görev anlamı* çerçevesinde sınıflandırılmıştır.

Şahin (2021) “Adbilimde Sınıflandırma Meselesi ve Bazı Sınıflandırma Örnekleri” başlığı altında “Leksik-Semantik Sınıflandırma” olarak bugüne kadar Türkiye’de yapılan adbilimsel sınıflandırma çalışmalarında bir standardın olmadığını belirtmektedir. Şahin’in “Adbilim” kitabında 17 farklı ad (onim) türünden söz edilmektedir. Ancak bu kolların tamamı için adbilim araştırmalarında kullanılabilecek bir sınıflandırma modeli bulunmamaktadır. Şahin kitabında, yeradlarının incelenmesi için önerdiği sınıflandırma modelinin diğer kollar için de “malzemenin türüne ve özelliğine göre yeniden düzenlenerek o alana özgü sınıflandırmalar hâline getirilebileceğini” ifade etmektedir (2021, s. 94). Nitekim Şahin (2021) tarafından yapılan “Ad ve Adbilim Kolları” sınıflandırmasındaki öğelerden biri olan “*araçadı (poreyonim)*” kapsamında gerçekleştirilen incelemede, araçadlarının leksik-semantik sınıflandırması, Şahin’in yeradlarının incelenmesi için önerdiği sınıflandırma modeli temel alınarak yapılmıştır.

Bir inceleme alanı olan *Araçadı*, “her türlü ulaşım aracının belirli bir örneğine verilen özel ad anlamına gelmektedir (Podals’kaya 1978, s. 112; Şahin, 2021, s. 69). Araçadı olarak özel adları incelemenin konusu; tren, gemi, vapur, kamyon gibi ulaşım araçlarına verilen adlardır. Örnek olarak; *Kurtalan Ekspresi*, I. Dünya Savaşında kullanılan *Yavuz* ve *Midilli* gemileri gibi. Ancak Şahin’e göre, “Türkiye’de yeni üretilmeye başlanan ve ilk örnekleri üretilen *Altay* (tank), *Atak* (helikopter), şeklinde adlandırılan silah adları birer

araçadadır. Şahin, seri üretime müteakip tür adı hâline gelecek bu adlandırmaların da araçadı çerçevesinde incelenebileceğini belirtmektedir (2021, s. 70).

Çalışmamızda; Paletli Zırhlı Araçlar, Tekerlekli Zırhlı Araçlar, Taktik Tekerlekli Araçlar, İstihkâm Araçları, İnsansız Kara Araçları, Kara Sistemleri için Kuleler, Toplumsal Müdahale Araçları, Kara Araçları Alt Sistemleri, Ağır Tonajlı Harp Gemileri, Amfibi Gemiler, Harp Destek Gemileri, Süratli Botlar, İnsansız Deniz Araçları, Deniz Araçları İçin Silahlar ve Kuleler, Denizaltı Savunma Harbi ve Karşı Tedbir Sistemleri, Sonarlar, Gemi İnşaat, Onarım ve Modernizasyon, Deniz Araçları Alt Sistemleri, Sabit Kanatlı Platformlar, Döner Kanatlı Platformlar, İnsansız Hava Araçları, Uzay Hedef Uçakları ve Eğitim Araçları, Hava Araçları Alt Sistemleri *araçadı* olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Yapılan inceleme, araçadibilim çerçevesinde yer alsa da “*Ad ve Adbilim Kolları*” arasında yer alan ürünadı (pragmatonim) ile yakın ilişkili olduğu düşünülmektedir. *Ürünadı (pragmatonim)* “ürünün markasını, sınıfını bildiren isim” anlamına gelmektedir (Podals’kaya 1978, s. 112; Şahin, 2021, s. 71). Şahin (2021) tarafından verilen *Fiat* (ürünadı) otomobil markası ile Fiat firmasının ürettiği seri adlar olan *Serçe, Şahin, Doğan ve Kartal* otomobil modellerinin de ürünadı olarak belirtilmesi araçadı ve ürünadı arasındaki ilişkinin varlığını göstermektedir.

Şahin, “Girişimcilerin ürettikleri ürünlere verdikleri adların, tüketicinin hayalinde bir imge oluşturmaya yönelik olduğundan, bir milletin kültürünü, kültür öğelerini ve değer yargılarını yansıtan sözcükler olduğunu, bu adlandırmalardaki kültür öğelerinin ve adlandırmanın oluşumları sırasında etkili olan geleneklerin belirlenmesinin, dilbilgisel yapıların ortaya çıkarılmasının ürünadbilim çerçevesinde yapılması gereken araştırmalar olduğunu” belirtmektedir (2021, s. 71). Bu ifadenin araçadibilim için de geçerli olduğu düşünülmektedir.

Adlandırmalardaki kültür öğelerinin ve adlandırmanın oluşumları sırasında etkili olan geleneklerin belirlenmesine bir örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri Silahlı Kuvvetlerinde kullanılan helikopterlerin adlandırılması gösterilebilir. Amerika’ya ilk yerleşen Avrupalılar ile Amerikan yerlileri arasında silahlı çatışmalar olsa da Amerikan yerlileri, savaşçı olarak 200 yılı aşkın süre Birleşik Devletler için hizmet etmiştir. Bunun sonucunda 32 Amerikan yerlisi en yüksek ordu nişanı olan Onur Madalyası ile ödüllendirilmiştir.

Amerikan Ordusu’nda helikoptere ad verme geleneği, 1947 yılında Ordu Havacılık Dairesine atanan General Hamilton Howze’ye dayanmaktadır. Howze’e, hava araçlarının kullanımlarını genişletmek ve kara unsurlarını nasıl destekleyecekleri konusunda doktrin geliştirme görevi verilmiştir. Howze daha önce üretilen iki helikoptere verilen adları beğenmemiş, helikopter adlarının onların kabiliyetlerine göre belirlenmesi talimatını vermiştir. Daha sonra üretilen helikopter hızlı ve çevik yapısıyla düşmanın kanatlarına saldırıp gözden kaybolma özelliğiyle donatılmıştır. Helikopterin bu özellikleri ile Sioux Savaşlarında orduda görev yapan Amerikan yerli kabilesi Siouxlar’ın savaşçılık kabiliyetleri özdeşleştirilerek, kabileyi onurlandırmak için yeni üretilen helikoptere “Sioux” adı verilmiştir (Lange, 2019).

Amerika Birleşik Devletleri Silahlı Kuvvetlerinde, 1969 yılında popüler adların ordu ekipmanlarına nasıl verileceğini düzenleyen kriterlerin listelendiği 70-28 Ordu Yönetmeliği yayımlanmıştır. Bu yönetmelik yürürlükten kaldırılmış olsa da ad verme geleneği devam etmektedir. 2008 yılında UH-72A temel eğitim helikopterine Lakota kabilesinin adı verilmiştir. Ayrıca ordu helikopter filusunda Amerikan yerli kabilesi adı olan Blackhawk ve Apache taarruz helikopterleri bulunmaktadır (Dyhouse, 2021).

Görüldüğü gibi silahlara ad vermenin dayandığı esaslardan biri bazı kişi ya da toplulukları onurlandırmaktır.

Türkiye’de yapılan adbilimsel çalışmalara gelince, 1970’lerden günümüze değin sürdüğü görülmekte, hatta Örnek (1975)’de “Türk Onomastik Merkezi” adı altında bir kurumun varlığından söz edilmektedir. Son yıllarda adbilimsel çalışmaların yoğunluk kazandığı, genellikle kişiadı (antroponim) ve yeradları (toponim) çerçevesinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Ülkemizde adbilim üzerine yapılan güncel çalışmaları örneklendirmek gerekirse şunlardan söz edilebilir: Öncelikle çalışmamızın da temel kaynağını oluşturan, en kapsamlı ve en çok atıfta bulunulan çalışmalardan biri Şahin (2021)’in *Adbilim* başlıklı kitabıdır. Bunun yanı sıra, Parlak Kalkan’ın “eseradbilim” üzerine yaptığı çalışmalar (Parlak Kalkan, 2021a; 2021b); Yıldız (2021)’in Türkçe bitki adları üzerine yaptığı çalışma; Tapar (2021)’in Türkiye’deki yer adları bilimi hakkında yapılmış çalışmalar üzerine yaptığı kaynakça denemesi; Yiğit ve Dinç (2023)’in lakaplar konusunda yaptıkları çalışma; Yorulmaz Kahve (2023)’nin geleneğe ad verme üzerine yazdığı deneme; Tok Yıldız (2023)’in Mehmed Es’ad Ağa Dîvânı’ndaki yer adlarını incelediği çalışma; Karadeniz (2023)’in “Özbekistan’da Yer Adlarının Tematik İncelemesi” başlıklı çalışması ve son olarak Aydın (2024)’in *Eski Türk Kişi Adları* başlıklı kitabı sıralanabilir.

Araçadı (poreyonim) çerçevesinde alanyazında yapılan taramada ise çalışmamızın konusuna en yakın çalışma olarak, Gülperi Mezkit Sapan’ın (2021) “*Türk Mitolojisinin Askeri Silah Adlandırılmasında Kullanımı*” konusunda yayımlanan araştırma makalesi göze çarpmaktadır. Mezkit Sapan “İsimlerin psikolojik ve dilbilimsel açıdan kişilik üzerindeki etkilerinden yola çıkılarak bir silahın yahut askeri teçhizatın “özel” bir adla adlandırılmasının, bu askeri araç gereçleri, “kişileştirme” ve “canlandırma” yöntemi olarak görülebileceğini” belirtmektedir. Mezkit Sapan’ın çalışmasında “Türk Savunma Sanayii’nin envanterinde yer alan silahlar, füzeler ve hava araçlarının isimleri incelenmiş, silah adları ile onların mitolojik bağları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu noktada, Türk Savunma Sanayii tarafından üretilen / modernizasyonu yapılan kara, deniz ve hava kategorisinde bulunan araçlara verilen adların ad verme geleneklerini ve eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla “Leksik-Semantik Sınıflandırma” modelini oluşturmayı ve araçlara verilen adlar ile araçların özellikleri, imkân ve kabiliyetleri arasında kavramsal bir ilişkinin olup olmadığını incelemeyi amaçlayan çalışmamızın kapsam açısından daha geniş olduğunu söylemek mümkündür.

Bütünce ve Yöntem

Bu çalışmanın evreni olarak, T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığınca yayımlanan Türk Savunma Sanayii Ürün Kataloğu ele alınmış ve katalogdan bir bütünce elde edilmiştir.¹

Araştırma evreni 161 adet kara aracı, 145 adet deniz aracı ve 156 adet hava aracı olmak üzere toplam 462 adet araçtan oluşmaktadır. Araştırmanın bütüncesini ise; araçlara verilen adlar bakımından Türkçenin söz varlığında bulunan ve maddebaşı olarak tespit edilen, 48 adet kara aracı, 10 adet deniz aracı ve 20 adet hava aracı olmak üzere toplam 78 adet araç oluşturmuştur. Bütünce oluşturulurken katalogda aynı adın verildiği, aynı firma tarafından üretilen, sadece kapasite ya da versiyon farklılıkları bulunan araçlar tek bir araç olarak değerlendirilmiştir. Örneğin; “BMC EFE 10 TON 32”, “BMC EFE 2,5 TON 32”, “BMC EFE 5 TON 32” araçlarının adbilimsel incelemesinde üç farklı aracın adı “EFE”

¹ Türk Savunma Sanayii Ürün kataloğundan beni haberdar edip ulaşmamı sağlayan Kd. Bçvş. Volkan Kader SAVAŞ’a teşekkürlerimi sunarım.

olarak bir kez bütüncüye dahil edilmiştir. Ayrıca ad taşımayı katalogta yalnızca seri numaralarıyla kaydedilen araçlar da bütüncünün dışında tutulmuştur.

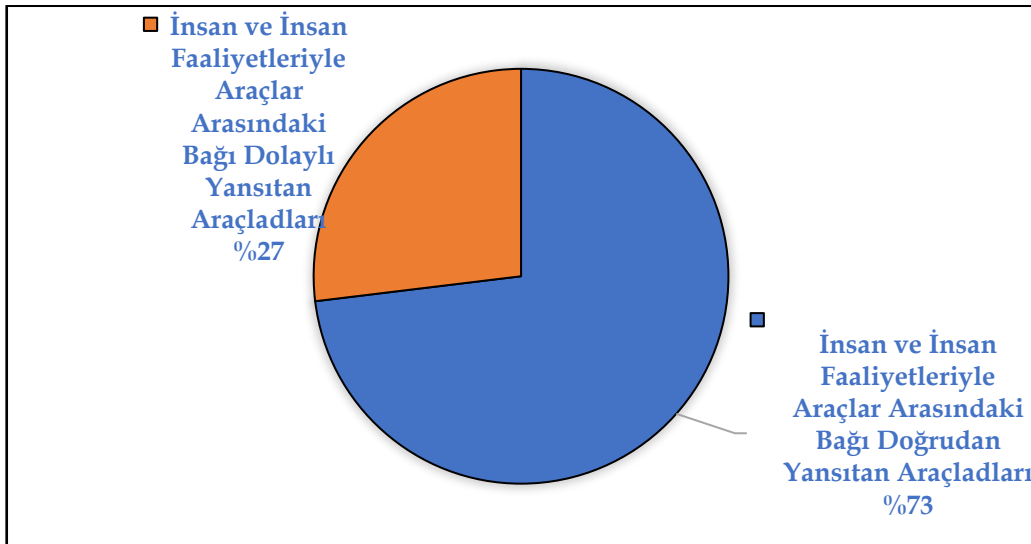
Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemi ile katalogdaki kara, deniz ve hava araçları ile ilgili veriler toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). Doküman incelemesi neticesinde elde edilen adlar ve ait oldukları sözcük üamları ile ad ve araç özellikleri arasındaki kavramsal örtüşmeler ortaya konmuştur.

Adbilimsel olguları incelemek için uygulanan yöntemler diğer sosyal bilimler alanlarında uygulanan yöntemlerden farklı değildir. *Adbilim* kitabında İbrahim Şahin (2021) bu yöntemleri; tarihi yöntem, betimleme yöntemi, karşılaştırma yöntemi, tümevarım yöntemi ve istatistik yöntemi olarak sınıflandırmıştır. Bu çalışmada tarihi yöntem ve istatistik yöntemi kullanılmıştır.

Bu yöntemlerden tarihi yöntem; çözümünü amaçlanan adın ya da adların bir geçmişi olduğu gerçeğinden hareketle, onun kökeni, yapısı ve anlamını geçmişte yaşanan olaylarda, bu çerçevede tarihi eserlerde ve belgelerde aramaya dayanmaktadır. İstatistiki yöntem ise dil olaylarını ve kanunlarını nicelik yönüyle ifade etmeye yaramaktadır. Yapılan araştırmayı sayısal verilere dökme ve tablolar eşliğinde görselleştirme hem bulguları özetlemeyi sağlayacağı hem de çalışmadan faydalanmayı kolaylaştıracağı için (Şahin, 2021, s. 28) adbilim çerçevesinde yapılacak çalışmamıza uygun görülmektedir.

Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın bütüncesini oluşturan 48 adet kara aracı, 10 adet deniz aracı ve 20 adet hava aracı olmak üzere toplam 78 adet aracın “özel tür alanı” kapsamındaki Leksik-semantik sınıflandırılmasında, 57 adet araç “İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağ Doğrudan Yansıtan Araçadları” sınıfında, 21 adet araç ise “İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağ Dolaylı Yansıtan Araçadları” sınıfında yer almıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Araç Adlarının Leksik-Semantik Sınıflandırma Grafiği

Araçadlarının sınıflandırılmasında Şekil 1’de yer alan grafikte görüldüğü gibi “İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağ Doğrudan Yansıtan Araçadlarının” oranını %73, “İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağ Dolaylı Yansıtan Araçadlarının” oranı da %27 olarak tespit edilmiştir. İnsan ürünü olarak

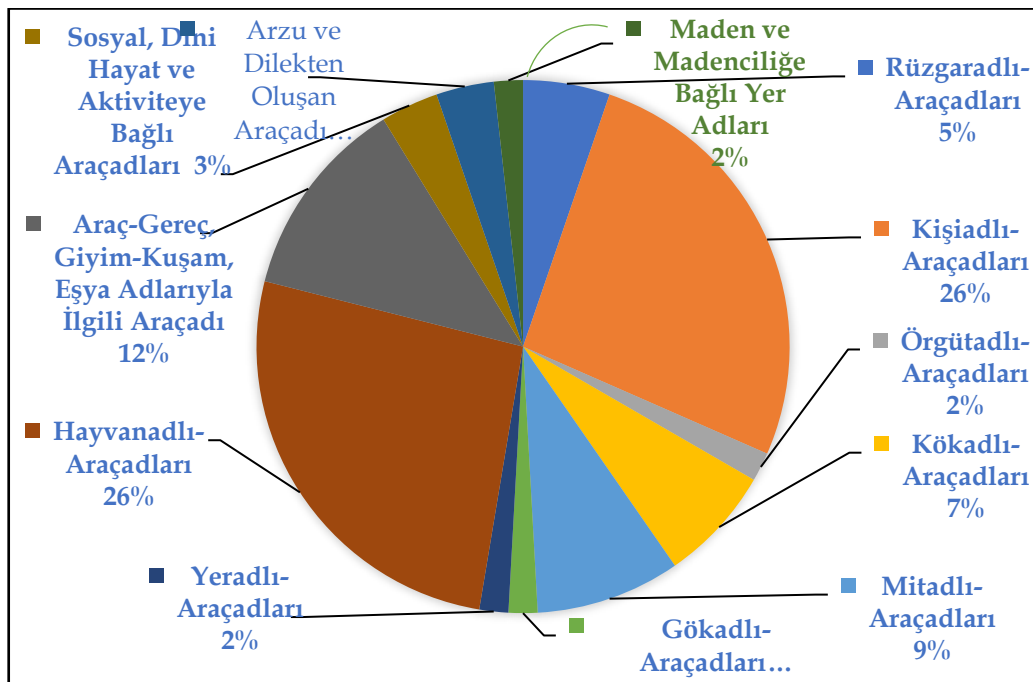
ortaya çıkan araçların adlandırılmasında, insanın içinde yaşadığı tarih, kültür ve sosyal alandan etkilendiği, araç adlandırmasındaki genel eğilimin de bu nedenle insan ve insan faaliyetlerine ilişkin alanlarda yoğunluk gösterdiği düşünülmektedir.

Yeradlarının Leksik-Semantik sınıflandırmasının dayanak noktası esas alınarak yapılan incelemede “İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Doğrudan Yansıtan Araç Adlarının” sınıflandırması Tablo 1’de, bu alana ait adbilim kollarının oransal dağılımı da Şekil 2’de yer almaktadır.

Tablo 1. İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Doğrudan Yansıtan Araç Adları

İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Doğrudan Yansıtan Araç Adları			
Adbilim Kolu	Adbilim Alt Kolu	Sayısı	Araç Adları
Rüzgaradlı-Araç Adları (Anemporeyonim)		3 Adet	- Bora Aselsan - Karayel - Poyraz
Kişiadlı-Araç Adları (Antroporeyonim)	Önad, Soyad, Önad-Soyadlarla Oluşanlar	8 Adet	- Ertuğrul Bomba İmha Robotu - Koralp 7,62 ve 12,7 Silah Kulesi - Korhan 35 mm Silah Sistemi - Serdar Tanksavar Füze Sistemi - Seyit 8X8 Ağır Kamyon - Hürkuş - Bayraktar Mini İHA - Levent
	Unvanlarla Oluşanlar	7 Adet	- Akıncı ZMA (kara aracı) - BMC Efe 10 Ton - Nefer - Muhafız - Akıncı (hava aracı) - Alpagu - Alkar
Örgütadlı-Araç Adları (Ergoporeyonim)	Yapı Adlarına Dayalı Araç Adları	1 Adet	- Kargu
Kökadlı-Araç Adları (Etnoporeyonim)	Millet Adlarıyla Oluşanlar	1 Adet	- Göktürk
	Boy, Aşiret Adlarıyla Oluşanlar	3 Adet	- Bozok 12.7 - Üçok - Yörük 4X4
Mitadlı-Araç Adları (Mitoporeyonim)		5 Adet	- Altay - Amazon - Tulpar - Ural - Anka
Gökadlı-Araç Adları (Planetporeyonim)		1 Adet	- Dolunay
Yeradlı-Araç Adları (Topoporeyonim)	Dağadlı-araç Adları	1 Adet	- Ilgaz II İç Güvenlik Aracı
Hayvanadlı-Araç Adları (Zooporeyonim)	Evcil Hayvanlarla İlgili Araç Adları	1 Adet	- BG Tosun

	Vahşi Hayvanlarla İlgili Araçadları	14 Adet	- Çöl Kedisi - Kaplan 10 - Kirpi - Kunduz - Pars 6X6 İzci - Samur - Kaplan İnsansız Kara Robotu - Albatros-K - Zargana - Arı-1T - Karagöz - Serçe-1 - Togan - Turna
Maden ve Madencilğe Bağlı Yer Adları	Metal Dışı Madenlere (ametal) Bağlı Yer Adları	1 Adet	- Kaya
Araç-Gereç, Giyim-Kuşam, Eşya Adlarıyla İlgili Araçadı		7 Adet	- Arma 6X6 - Başok - Mızrak 30 - Pusat 4X4 - Teber Kule - Zıpkın - Zoka
Sosyal, Dini Hayat ve Aktiviteye Bağlı Araçadları	Dini Hayatla İlgili Araçadı	2 Adet	- Hızır (kara aracı) - Hızır (deniz aracı)
Arzu ve Dilekten Oluşan Araçadı		2 Adet	- TMR-II-Kutlu - Derman
TOPLAM		57 Adet	

Şekil 2. İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Doğrudan Yansıtan Araçadlarının Oransal Dağılımı

“İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağ Doğrudan Yansıtan Araçadlarının Oransal Dağılımı” incelendiğinde; *Hayvanadlı-Araçadları* ile *Kişiadlı-Araçadları* oranlarının %26 ile en yüksek oran olduğu görülmektedir. Üretilen silah, araç-gereç ve teçhizatın kişi adı ile adlandırılmasında, kişi adının temel anlamı yanında, kişilerin tarihsel olaylar içerisinde bir yönüyle öne çıkmış özelliklerin eğretileme yoluyla araçlara aktarıldığı, hayvanadlı-araçadlarında da hayvanların fiziksel özelliklerinin (*Serçe-I, Arı, BG Tosun, Kirpi*), yaşadıkları yerlerin (*Samur, Kunduz, Albatros-K, Zargana, Çöl Kedisi, Karagöz.*), yırtıcılık, avcılık özelliklerinin (*Kaplan 10, Pars 6X6 İzci, Togan*), bir yönü ile ilişki kurularak ödünçlendiği düşünülmektedir.

Adbilim Kolu olarak “*Kişiadlı-Araçadları*” “*Önad, Soyad, Önad-Soyadlarla Oluşanlar*” ile “*Unvanlarla Oluşanlar*” olarak iki alt sınıflandırmada ele alınmıştır. “*Önad, Soyad, Önad-Soyadlarla Oluşanlar*” sınıflandırmasında; *Ertuğrul Bomba İmha Robotu, Koralp 7,62 ve 12,7 Silah Kulesi, Korhan 35 mm Silah Sistemi, Serdar Tanksavar Füze Sistemi, Seyit 8X8 Ağır Kamyon, Hürkuş, Bayraktar Mini İHA ve Levent İnsansız Suüstü Aracı*, araçları bulunmaktadır. *ERTUĞRUL Bomba İmha Robotuna*, verilen adın Selçukluların uçbeyi ve Osmanlı İmparatorluğu’nun kurucusu Osman Gazi’nin babası Ertuğrul Gazi ile *HÜRKUŞ* Gelişmiş Eğitim Uçağı ve *HÜRKUŞ-C Hafif Taarruz ve Silahlı Keşif Uçağı* adının ise Türkiye’nin ilk uçak tasarımcısı ve üreticisi, Türkiye’nin ilk yerli uçağını üreten ve aynı zamanda pilot olan Vecihi HÜRKUŞ’u onurlandırmak için verildiği düşünülmektedir. *SEYİT 8X8 Ağır Kamyonuna* verilen adın Çanakkale Savaşı’nda, kaldırıcı bozulan bir topa kendi fiziki gücü ile 276 kg. top mermisini yükleyerek düşman gemisini batırması sonucu kahramanlaşan Seyit Onbaşı’yı onurlandırdığı görülmekte ve kamyonun ağır yük taşıması ile Seyit Onbaşı’nın gücü arasında “güç” kavramı üzerinden bir eğretileme yapıldığı düşünülmektedir. *BAYRAKTAR Mini İHA*’nın adlandırılması üretici firma sahiplerinin soyadı ile yapılmıştır. *LEVENT İnsansız Suüstü Aracının* adlandırılmasına bakıldığında, aracın deniz aracı olması ile Levent kişi adının “Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı” anlamındaki “denizcilik” yönünden, *Serdar Tanksavar Füze Sistemi* ile Serdar kişi adı arasında, Serdar adının “Başkomutan” anlamına gelmesi ve askerliğe ait bir sözcük olması nedeni ile bir bağıntı kurulduğu düşünülmektedir.

“*Kişiadlı-Araçadları*”nın “*Unvanlarla Oluşanlar*” alt sınıflandırmasında *Akıncı ZMA* (kara aracı), *BMC Efe 10 Ton, Nefer, Muhafız, Bayraktar Akıncı Taarruzi İnsansız Hava Aracı Sistemi, Alpagu ve Alkar* adlı araçlar bulunmaktadır. Araçlara verilen adların ortak özelliği, askerliğe, kahramanlığı ilişkin unvanlar olmasıdır. Adı geçen araçların da silah ve askeri amaçla üretilen araç-gereçler olması nedeniyle, bu unvanların adlandırmada tercih edildiği düşünülmektedir.

BMC firması tarafında üretilen ve mayına karşı korumalı araç sınıfında sağladığı üstün koruma düzeyi ile başta Türkiye olmak üzere farklı ülkeler tarafından da en önemli savunma aracı olarak kullanılan *KİRPİ* aracı (TSSÜK, 29) tehlike anında gövdesi üzerinde bulunun dikenler aracılığı ile kendine üstün bir koruma sağlayan kirpi hayvanının tür adı ile adlandırılmıştır. Kirpi aracının mayına karşı koruma sağlayan üstün zırh kaplaması sayesinde tehlike anında araç içinde bulunan personelin hayatını koruması ile kirpi hayvanının tehlike anında dikenlerini güçlü bir zırh olarak kullanarak hayatta kalması arasında “korunma”, “sağlamlık” kavramları üzerinden bir eğretileme yapılarak adlandırmanın yapıldığı görülmektedir.

Best Grup firması tarafından üretilen *BG TOSUN* (TSSÜK, 40), el yapımı patlayıcı ve yüksek mukavemetli hendek ve/veya barikatlara karşı tasarlanmış, yüksek balistik kabiliyeti ve patlayıcı dayanımı bulunan, barikatları yıkmak hendekleri kapatmak ve el yapımı patlayıcıları çıkarabilmek amacıyla yüksek mukavemetli kova ile teşkil edilmiş bir

araçtır. Araç; yüksek balistik kabiliyeti ve patlayıcı dayanımı ile mukavemetli hendek ve/veya barikatlara karşı tasarımı ile öne çıkmaktadır. Güçlü, genç boğa olarak bilinen *tosunun* da öne çıkan fiziksel özelliğinin güç olduğu, “güç” kavramı üzerinden bir eğretilene yapılarak adlandırmanın oluşturulduğu görülmektedir.

ASELSAN tarafından “başta keşif, gözetleme ve istihbarat görevleri olmak üzere, yol trafik bilgisi ve sınır güvenliği gibi görev ihtiyaçlarına göre farklı, faydalı yük ile donatılabilen, tam otonom görev yapabilen bir insansız uçan sistem” olarak üretilen *SERÇE-I* (TSSÜK, 150), aracı, fiziksel olarak küçük bir kuş olan serçe ile “uçma yetisi” ve “boyut” yönünden bir ilişki kurularak adlandırılmıştır.

Adbilim Kolu olarak “*Araç-Gereç, Giyim-Kuşam, Eşya Adlarıyla İlgili Araçadı*” sınıflandırmasının oranı %12’dir. Bu sınıflandırmada yer alan araçlar; *ARMA 6X6, BAŞOK, MIZRAK-30, PUSAT 4X4, TEBER Kule, ZIPKIN ve ZOKA*’dır. Bunlardan; başok, mızrak, teber, zıpkın ve zoka adlarının ortak özelliği kesici-delici alet adı olmalarıdır. Kullanan kişi tarafından karşı tarafa zarar vermek, etkisiz hale getirmek için kullanılır. Bu yönüyle silah, askeri araç-gereç ve teçhizatın adlandırılmasında tercih edildiği söylenebilir.

PUSAT 4X4, hafif sınıf zırhlı taktik tekerlekli araçtır, pusatın sözcük anlamının “Silah, zırh vb. savaş aracı” olduğu düşünüldüğünde araçadı ile verilen adın sözcük anlamının örtüştüğü görülmektedir. Fakat *ARMA 6X6* yüksek taktik ve teknik özelliklere sahip yeni nesil çok tekerlekli modüler araç ile bu araca verilen arma adı arasında kavramsal bir ilişki kurulamamıştır.

Mitadlı-Araçadlarının oranı %9’dur. Bu sınıfta 5 adet araç bulunmaktadır. Bunlar; *Altay, Amazon, Tulpar, Ural, Anka* araçlarıdır. Araçların adlandırılmasında; Türk mitolojisinde geçen Yaratılış Destanı (Altay), Başkurt Destanının kahramanı Ural Han ile Tulpar (kanatlı uçan at), Pers mitolojisinde küllerinden yeniden doğan Anka kuşu ve Yunan mitolojisinde geçen kadın savaşçılara verilen Amazon adı kullanılmıştır. *ALTAY* (TSSÜK, 19), ana muharebe tankı olarak prototipi üretilen ilk milli tanktır. Araca verilen ad ile mitolojik olarak Türklerin tarih sahnesine çıkışını anlatan Altay Destanı arasında “ilk olma” ilişkisinin varlığından söz edilebilir. Yeni nesil Orta İrtifa Uzun Havada Kalışlı İnsansız Hava Aracı Sistemi olan *ANKA* (TSSÜK, 143) hava aracıdır ve adını aldığı Anka kuşu ile “uçmak” yönünden bir ilişki kurulduğu düşünülebilir. Mitolojik adların araçlara verilmesinin bir nedeninin de araçlara destansı bir ruhun yüklenerek, onların imkan ve kabiliyetlerini daha da öne çıkarmak olduğu varsayılabilir.

Kökadlı-Araçadlarında Göktürk, Bozok, Üçok, Yörük araç adları bulunmaktadır ve oranı %7 olarak tespit edilmiştir. Millet ya da boy ve aşiret adlarının silah, araç ve gereçlere verilmesinin nedeninin, araçların imkan ve kabiliyetlerinin yanı sıra Türk Savunma Sanayii tarafından üretilmesinden dolayı Türk tarihi ile bir ilişki kurmak olduğu düşünülebilir. Ayrıca imkan ve kabiliyetler yönünden de *YÖRÜK 4X4* (TSSÜK, 32) aracının çeşitli koşullarda son derece hızlı ve yüksek manevra kabiliyetine sahip zırhlı bir arazi aracı olması ile “hayvancılıkla geçinen, genellikle Toroslarda yaşayan göçebe Türk oymağı” (TDK Sözlüğü) olan ve Yörük olarak bilinen bu soyun dağlarda yaşaması ve mobilize olması yönünden bir ilişki kurulduğu ve araca bu adın verildiği düşünülmektedir.

“İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Doğrudan Yansıtan Araçadlarının” oransal dağılımında, %5 ve daha az orana sahip araçadı kolları olan *Rüzgaradlı-Araçadları; Bora, Karayel ve Poyraz* araçlarının imkan ve kabiliyetleri ile bu sözcüklerin konuşma dilinde yüklendikleri anlam bakımından “hız” kavramı ile örtüştüğü, *Sosyal, Dini Hayat ve Aktiviteye Bağlı Araçadlarında; HIZIR 4x4 Taktik Tekerlekli*

Zırhlı Aracının kırsal ve kentsel alanlardaki yoğun çatışma koşullarında yüksek performansı ile sahadaki personele destek sağlamak üzere tasarlanması, (TSSÜK, 27) ile HIZIR Su Üstü Gemileri İçin Torpido Karşı Tedbir Sisteminin (TSSÜK, 109) ise su üstü gemileri için özgün olarak geliştirilmiş ve en güncel teknolojiyle donatılmış bir Torpido Karşı Tedbir Sistemi olarak su üstü gemisine atılan torpidonun uzun mesafeden tespitini, müteakiben de aldatma/karıştırma yapılarak bertaraf edilmesini sağlamak için tasarlanmış olması her iki aracın da tehlike anında dost personeli korumak, en çok ihtiyaç duyulan anda ortaya çıkmak gibi kabiliyetleri ile İslam dininde, “birinin en sıkışık zamanında ona yardım eden kişi” olarak bilinen Hızır Aleyhisselam’ın bu özelliği arasında bir ilişki kurulmuştur. Türkçe’nin söz varlığında da deyimleşmiş olan “Hızır gibi” söz öbeğinin, bu araçların adlandırılmasına kaynaklık ettiği söylenebilir.

Arzu ve Dilekten Oluşan Araçadları sınıflandırmasında bulunan TMR-II-Kutlu (TSSÜK, 47), uzaktan kumandalı, çok fonksiyonlu, fotoğraf ve video kaydı yapabilen müdahale robotu olarak tasarlanmış, hareket alanında patlayıcılara müdahale ile keşif ve gözetleme görevlerini yaparak güvenlik personelini tehlikelerden uzak tutması ile bu aracın “kutlu” bir iş yaptığı düşüncesinden hareketle ad vermenin yapıldığı, *Derman Zırhlı 8x8 Çok Amaçlı Araç Ailesi’ne* de (TSSÜK, 34) değişik araç konfigürasyonları ile Tank Taşıyıcı Araç, Kurtarıcı Araç, Konteyner Taşıyıcı Araç, Köprü İnşa Aracı, Köprü Taşıma Aracı ve Obüs Aracı gibi askerî uygulamalara yönelik tasarım çalışmaları ile bir çok amaca hizmet ederek harekate yönelik çözümler sunmasından dolayı bu adın verildiği söylenebilir.

Maden ve Madencilğe Bağlı Yer Adları sınıflandırmasında bulunan KAYA (TSSÜK, 34), mayına dayanıklı personel taşıyıcı araç olarak tasarlanmıştır ve mayın ve kinetik enerjili mühimmatlara karşı üstün koruma sunmaktadır. Aracın adlandırılmasında, kaya nesnesinin “sağlamlık” özelliğinin ödünçlenerek araç adına aktarıldığı düşünülmektedir.

Örgütadlı-Araçadları sınıflandırmasının “Yapı Adlarına Dayalı Araçadları” alt sınıflandırmasında yer alan “kargu” sözcüğüne Divanü Lügati’t-Türk’te rastlanılmaktadır. “Dağ tepelerinde minare biçiminde yapılan yapı olup düşman geldiği zaman herkesin hazır bulunması için üzerinde ateş yakılır, dağ doruklarında düşmanı ihbar için yapılan kuleler” (Nişanyan Sözlük, 2023) biçiminde tanımlanan sözcük ile adlandırılan KARGU (TSSÜK, 148) aracı “asimetrik harp veya anti-terör alanlarında kullanılmak üzere tek er tarafından taşınabilen, otonom veya uzaktan kumanda ile çalışabilen, keşif, gözetleme görevleri icra edebilen ve küçük ölçekli tehditleri etkisiz hâle getirebilen döner kanatlı milli İHA çözümüdür.” “Gözetleme” kavramının iki nesne arasındaki örtüşmesinden dolayı araca bu adın verildiği düşünülmektedir.

Gökadlı-Araçadları sınıflandırmasında yer alan DOLUNAY balonunun (TSSÜK, 149), gökyüzünde görev yapması, şeklinin küreye benzer olması ve renginin beyaz olması nedeniyle Ay’ın tam bir daire olarak dolgun, parlak görüldüğü evre olan dolunay evresi ile bir ilişki kurularak ad vermenin yapıldığı sonucuna varılmaktadır.

Dağadlı-araçadları sınıfında yer alan ILGAZ II İç Güvenlik Aracı (TSSÜK, 28), Nurol Makina tarafından, özel harekât birlikleri, askerî birlikler ile güvenlik güçlerinin meskûn mahal ve kırsal alanlarda kamu düzenini tesis etme, ani müdahale, yasadışı gösteri ve toplumsal olaylara müdahale etmek amacıyla tasarlanmış özgün bir platformdur. Aracın adlandırılmasında dağın ‘geçilmesi zor ya da imkansız’ olma özelliği nedeniyle Ilgaz Dağından esinlendiği düşünülmektedir.

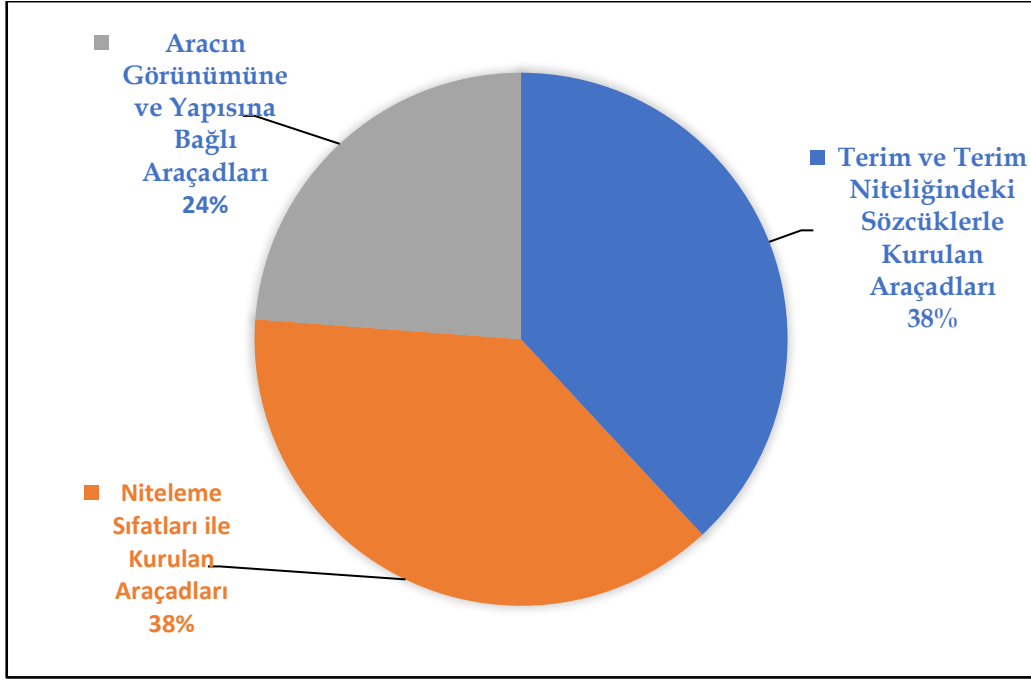
“İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araçadlarının” yapılan incelemesinde nicelik olarak 21 adet aracın bu sınıflandırma içerisinde olduğu değerlendirilmiş olup bütüncü içindeki oranı %27 olarak tespit edilmiştir. Yapılan

sınıflandırma, “Terim ve Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Araçadları, Niteleme Sıfatları ile Kurulan Araçadları ve Aracın Görünümüne ve Yapısına Bağlı Araçadları” adbilim kollarından oluşmaktadır. Adbilim kollarından Tablo 2’de (*) işareti ile belirtilen “Niteleme Sıfatları ile Kurulan Araçadları” ile Terim ve Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Araçadlarının alt kolu olan “Askeri Terimler” sınıfları, araçadlarının sınıflandırılmasında tarafımızca önerilmiştir.

Yeradlarının Leksik-Semantik sınıflandırması esas alınarak yapılan incelemede “İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araçadlarının” sınıflandırması Tablo 2’de, bu alana ait adbilim kollarının oransal dağılımı Şekil 3’te sunulmuştur.

Tablo 2. İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araçadları

İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araçadları			
Adbilim Kolu	Adbilim Alt Kolu	Sayısı	Araç Adları
Terim ve Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Araçadları	Coğrafya Terimleri	4 Adet	- Bozkır - Kıraç Yeni Nesil Olay Yeri İnceleme Aracı - Doruk - Şimşek
	Su Ürünleri Terimleri	2 Adet	- Kulaç - Yakamos
	* Askeri Terimler	2 Adet	- TMR-I-Zafer - T129 Atak
* Niteleme Sıfatları ile Kurulan Araçadları		8 Adet	- Atılğan Kaideye Monteli Çok Alçak İrtifa Füze Sistemi - Ejder Kunter Özel Amaçlı Platform - Ejder Yalçın 4X4 Zırhlı Muharebe Aracı - Keskin - Sarp - TMR-Çetin - Vuran - TMR-II-Dinçer
Aracın Görünümüne ve Yapısına Bağlı Araçadları	Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Araçadları	5 Adet	- Tepegöz (Kara aracı) - Gökbey - Tepegöz (Hava aracı) - Uçankaya - Gökdeniz
TOPLAM		21 Adet	

Şekil 3. İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araç Adlarının Oransal Dağılımı

“İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araç Adlarının Oransal Dağılımı” incelendiğinde; *Terim ve Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Araç Adları* oranının %38 olduğu görülmektedir. Bu adbilim kolu; *Coğrafya Terimleri*, *Su Ürünleri Terimleri* ve *Askeri Terimler* olmak üzere üç alt koldan oluşmaktadır.

Coğrafya Terimleri ile adlandırılan araç adları; *Bozkır*, *Kıraç* Yeni Nesil Olay Yeri İnceleme Aracı, *Doruk* ve *Şimşek*'tir. *Bozkır* ve *Kıraç* kara aracı kategorisinde, *Doruk* ve *Şimşek* hava aracı kategorisinde yer almaktadır. *BOZKIR*'ın (TSSÜK, 60) arazi şartlarında sığınak, mobil revir, radar kulesi sistemlerinin taşınması ve konumlandırılabilmesi için tasarlanan bir platform olması ve kara aracı olmasının, *KIRAÇ* Yeni Nesil Olay Yeri İnceleme Aracının (TSSÜK, 35) çok amaçlı kullanım için tasarlanması, her türlü hava ve yol koşulunda mükemmel hareket kabiliyeti sunması ve kara aracı olmasının bu coğrafya terimleri ile adlandırılmasına neden olduğu düşünülmektedir.

DORUK (TSSÜK, 149) 10 m'den 40 m'ye kadar değişen farklı boylarda balonları içeren bir aerostat ürün ailesidir. Bu araç, 1.500 m'nin üzerinde irtifalara çıkabilen, 300 kg'ın üzerinde faydalı yük taşıyabilen ve bir haftayı aşan sürelerde kesintisiz görev yapabilen bir araçtır. Aracın havada görev yapması, uzun süre havada kalması ile dağın en yüksek yeri, zirvesini ifade eden *doruk* sözcüğünün terim anlamı arasında bir ilişki kurulduğu ve adlandırmanın bu benzerlik doğrultusunda yapıldığı söylenebilir. *ŞİMŞEK* Hedef Uçak Sistemi (TSSÜK, 158), düşman uçaklarının, güdümlü mermilerin/füzelerin radar kesit alanı ve kızılötesi izine yakın izler yaratan insansız sistemdir. Şimşegin gökyüzünde görünen ışık biçimindeki izleri ile aracın görev tanımına uygun olarak “iz bırakma” yeteneğinin örtüştüğü ve adlandırmanın bu ilişki çerçevesinde yapıldığı düşünülmektedir.

Terim ve Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Araç Adlarından Su Ürünleri Terimleri ile adlandırılan araçlar *Kulaç* ve *Yakamos*'tur. Denizaltılar ve su üstü gemileri için geliştirilen *KULAÇ* İskandil Sistemi; yayınlanan akustik sinyalin dipten/su yüzeyinden yansımalarının dinlenmesi ve gönderme/alma zamanı arasındaki farkın ölçülmesiyle derinliğin tespitini gerçekleştiren sistem” (TSSÜK, 126) olarak tasarlanmış bir ölçüm

aracıdır. Araç adının temel anlamı (kulaç: 183 cm'e karşılık gelen uzunluk) ile aracın görevinin doğrudan örtüştüğü görülmektedir. YAKAMOS Karinaya Monteli Sonar Sistemi (TSSÜK, 113), adından da anlaşılabilceği gibi bir sonar sistemidir. Sonar sisteminin çalışma prensibi, ses dalgaları yayarak nesnelere geriye yansıyan dalgalar yoluyla çevredeki cisimleri tespit etmektir. "Yakamos" sözcüğü Türkçe'nin söz varlığında bulunan bir sözcük değildir. Ancak sesletim açısından "yakamoz" sözcüğüne benzerliği bulunmakta olup konuşma dilindeki çağrışımı da bu yöndedir ve konuşma dilindeki anlam çağrışımı da "deniz üzerindeki ışığın yansması"dır. Bu bakımdan aracın özellikleri ile araca verilen adın anlam alanındaki "deniz" ve "yansımaya" kavramlarının örtüştüğü görülmektedir.

Terim ve Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Araçadlarının son alt kolu, *Askeri Terimler* sınıflandırmasıdır. Askeri Terimler alt adbilim kolu tarafımızdan önerilmiştir. Bu sınıflandırma içinde bulunan araç adları Zafer ve Atak'tır. TMR-I-ZAFER (TSSÜK, 47) Sırt Tipi Bomba İmha Robotu insansız kara aracı kategorisinde bir araçtır. Araç özellikleri ve görev alanı ile araca verilen ad arasında tutarlı bir kavramsal ilişki bulunmasa da aracın askeri amaçlar için üretilmiş olması nedeniyle askerliğe ait bir terim ile adlandırıldığı düşünülmektedir. T129 ATAK Taarruz ve Taktik Keşif Helikopteri (TSSÜK, 141), Türk Kara Kuvvetlerinin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmiş en etkin taarruz helikopteridir. Araç adı "Atak" doğrudan aracın ana görev alanı "taarruz" ile yakın anlamlı sözcüklerdir. Bu aracın adlandırılmasında eğretilmeden ziyade eş anlamlılık stratejisinin uygulandığı düşünülmektedir.

"İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araçadlarının Oransal Dağılımı" incelendiğinde; *Niteleme Sıfatları ile Kurulan Araçadları* oranının da %38 olduğu görülmektedir. Bu adbilim kolu, Şahin'in (2021) yeradları için önerdiği sınıflandırmanın temel alınarak yapıldığı çalışmada, belirlenen araçadlarının önerilen Leksik-Semantik sınıflandırmada herhangi bir adbilim kolu altında sınıflandırılmaması nedeniyle tarafımızdan önerilmiştir.

Bu sınıflandırma kolu altında bulunan araç adları; *Atılğan Kaideye Monteli Çok Alçak İrtifa Füze Sistemi*, *Ejder Kunter Özel Amaçlı Platform*, *Ejder Yalçın 4X4 Zırhlı Muharebe Aracı*, *Keskin*, *Sarp*, *TMR-Çetin*, *Vuran* ve *TMR-II-Dinçer*'dir. Araçadlarının tamamına bakıldığında bu sözcüklerin konuşma dilinde yansıttığı ortak kavramların "güç, zorluk ve zorlukları aşma" çerçevesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Her ne kadar araçların teknik özellikleri ve kabiliyetleri ile araçadları arasında genelde kavramsal bir ilişki olmasa da askerlik sanatının temelinde yer alan bu kavramları temsil eden bu sözcüklerin araçadı olarak verilmesinin doğru bir strateji olduğu düşünülmektedir.

"İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Araçlar Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Araçadlarının Oransal Dağılımı"na göre *Aracın Görünümüne ve Yapısına Bağlı Araçadlarının* oranı %24 olup bu sınıflandırma altında 5 adet araçadı bulunmaktadır. *Aracın Görünümüne ve Yapısına Bağlı Araçadlarının alt kolunda Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Araçadları* sınıfı bulunmaktadır. Bu adbilim kolunda *TEPEGÖZ* (Kablolu İnsansız Hava Aracına Entegre 360 Derece Gözetleme Sistemi)-Kara Aracı (TSSÜK, 70), yine aynı ada sahip insansız hava aracı kategorisinde bulunan *TEPEGÖZ* Kablolu Çok Rotorlu Gözetleme Sistemi (TSSÜK, 150) ile *UÇANKAYA* (TSSÜK, 151), *GÖKBAY* Genel Maksat Helikopteri (TSSÜK, 140) ve *Deniz Araçları İçin Silahlar ve Kuleler* kategorisinde *GÖKDENİZ* Yakın Hava Savunma Sistemi bulunmaktadır.

Daha önce de tanımladığımız gibi eğretilme (metafor) "kaynak alandaki kavramların, düşüncelerin, modellerin, resimlerin bir başka alandaki yani hedef alandaki nesnelere tanımlamak için ödünç alınması" dır (Lobner, 2002, s. 50). Örnek vermek gerekirse, farklı iki araç kategorisinde bulunan ancak aynı adla adlandırılan *TEPEGÖZ*

araçları, havada görev almakta ve ana görevleri gözetleme yapmaktır. Görme organı olan gözün görme yetisi ödünçlenerek bu araca aktarılmış, aracın havada görev yapması ile tepe sözcüğünün “yukarıda bulunma, üstte olma” gönderimleri ödünçlenmiş ve dilbilgisel olarak iki sözcük birleştirilerek yeni bir anlam oluşturularak adlandırma yapılmıştır. Ayrıca, Dedekorkut Masallarında da geçen, alnında tek bir gözü olan mitolojik bir dev olan *Tepegöz*'le de ilişkilendirilebilir, ama tarafımızca birinci ihtimal üzerinde durulmaktadır.

UÇANKAYA insansız hava aracıdır. Aracın yapısal özelliğine gönderimde bulunmak için *kaya* sözcüğünün “sertlik, sağlamlık” gönderimlerinin bu araca aktarıldığı söylenebilir. Son olarak, GÖKBAY Genel Maksat Helikopterine verilen adın “gökyüzünün hakimi, beyi” çağrışımı yapan gök ve bey sözcüklerinden oluşan bir bileşik ad olarak tasarlandığı düşünülmektedir.

Sonuç

Yukarıda bulguları sunulan adbilim çerçevesinde yapılmış olan çalışmamızdan elde edilen sonuçları özetlemek gerekirse, Türk Savunma Sanayii tarafından üretilen/modernize edilen araçadları ile bu araçların teknik özellikleri, kabiliyetleri, görev alanları ve fiziksel özelliklerinin kavramsal açıdan ilişki içinde oldukları görülmüştür. Leksik-Semantik sınıflandırması yapılan araçadlarının temel anlamlarından ziyade, adbilimsel olarak yani adın konuşma dilinde ifade ettiği anlam, sözcüğün görev anlamı çerçevesinde güç, dayanıklılık, kahramanlık, sertlik, zorluk, mücadele vb. kavram alanlarına gönderimde buldukları tespit edilmiştir. Güvenlik kuvvetlerinin kullanımına sunulan silah, araç ve gereçlere bu kavram alanlarıyla ilişkili adların verilmesinin -yoğunluk açısından bakıldığında- bir tesadüf olmadığı görülmektedir.

Güvenlik kuvvetlerinin büyük ölçüde erkek egemen bir topluluk olması, adlandırma stratejilerinde cinsiyetçi bir yaklaşımı da akla getirmektedir. Bu açıdan incelendiğinde, incelemeye konu araçadlarının genellikle erkek ve erkekle ilgili varlık adları ya da gönderimleriyle ilişkilendirildikleri görülmüştür. Kişiadlı-Araçadları sınıfındaki ön adların tamamının erkek adı (Ertuğrul, Koralp, Korhan, Serdar, Seyit, Levent) olarak Türkçenin söz varlığında bulunması, Hayvanadlı-Araçadlarında, yırtıcı vahşi hayvan adlarının (kaplan, toğan, pars, çöl kedisi vb.) tercih edilmesi de bu eğilimin bir göstergesi olarak görülebilir. Bu kapsamda istisna olarak, temel sözlük anlamında ve konuşma dilindeki gönderimi doğrudan kadın olan “Amazon” adı ile adlandırılan tek bir araç saptanmıştır. Bu adlandırmanın, M.Ö. 2000'li yıllarda yaşadıkları tahmin edilen 'savaşçı kadın'lardan oluşan topluluğa yapılan gönderimden kaynaklandığı, yani yine savaş ve askerlikle ilintili olduğu görülmektedir. Çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde, “fiziksel gücün” erkeğin hegemonyasında görülmesinin, doğadaki güçlü varlıklar ile sonuçları yıkıcı olan doğa olaylarının da güç ile ilişkilendirilerek erkeğe atfedilmesinin bir sonucu olarak, araç adlarında da bu geleneğin sürdürüldüğü düşünülebilir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Aydın, M. (2024). *Eski Türk Kişi Adları*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Başkan, Ö. (1970) Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme. *TDK Belleten*, 1971, 237-251.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Driven, R., & Verspoor, M. (2004). *Cognitive Exploration of Language and Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Dyhouse, J. (2021). Army Aircraft Honor Native Americans. VFW Magazine. <https://www.vfw.org> [Erişim tarihi: 12.10.2023].
- Hatiboğlu, V. (1982). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- İmer, K., Kocaman, A., ve Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karadeniz, Y. (2023). Özbekistan’da Yer Adlarının Tematik İncelemesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 1, 406-425.
- Karaman, B. İ. (2017). *Terimbilimi*. İstanbul: Bilge Kültür-Sanat.
- Kıran, Z. ve Kıran A. E. (2018). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Lange, K. (2019). Why Army Helicopters Have Native American Names, <https://www.defense.gov>, [Erişim tarihi: 22.11.2023].
- Lobner, S. (2002). *Understanding Semantics*. New York: Routledge.
- Mezkit Saban G. (2021). Türk Mitolojisinin Askeri Silah Adlandırılmasında Kullanımı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(34), 484-493.
- Nişanyan Sözlük. <https://www.nisanyansozluk.com>, [Erişim tarihi: 15.05.2023].
- Örnek, S. V. (1975). Türk Folklorunda Ad Seçme ve Ad Koyma. *Boğaziçi Üniversitesi Halkbilim Yıllığı*, İstanbul: Taş Matbaası, 101-112.
- Parlak Kalkan, G. (2021a). Hrematonimlere Adbilimsel Bir Yaklaşım: Leksik Semantik Açısından Tv Dizi Adları. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(3), 15 – 31.
- Parlak Kalkan, G. (2021b). Dil Bilgisel Görünümleri Açısından TV Dizi Adları. *Söylem Filoloji Dergisi*, 6(3), 794-819.
- Podol’skaya, N.V. (1978). *Slovar’ Russkoy Onomasteceskoy Terminologii*. Moskova: İzdatel’stvo Nauka.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Saussure, F. (1985). *Genel Dilbilim dersleri*. (Çev. Berke Vardar) Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- Şahin, İ. (2021). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tapar, D. (2023). Türkiye’de Yer Adları Bilimi Hakkında Yapılmış Çalışmalar Üzerine Kaynakça Denemesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 1101-1121.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı Türk Savunma Sanayii Ürün Kataloğu. <https://www.ssb.gov.tr/urunkatalog/tr/>, [Erişim tarihi: 28.02. 2023].
- Tok Yıldız, H. (2023). Mehmed Es’ad Ağa Divânı’nda Yer Adları. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 277-296.
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/>. [Erişim tarihi: 07.01.2024].
- Ungerer, F. ve Schmid, H. J. (2006). *An Introduction To Cognitive Linguistics*. London- New York: Pearson Longman.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.

- Yıldız, Y. (2021). Türkçe Bitki Adlarının Oluşumunda Aktarmaların Etkisi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 115- 129.
- Yiğit, H. ve Dinç, H. (2023). Adbilim Açısından Osmaniye Hasanbeyli İlçesinde Kullanılan Lakaplar. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10, 835-854.
- Yorulmaz Kahve, M. (2023). İkan'da Adsız Bir Geleneğin Kökeni ve Geleneğe Ad Verme Üzerine Bir Deneme. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10, 367-376.